

כמה מטרים זה הטווח האמיתי של חיי. כמו חתול פרקים מתוך ספר חדש

אני לא אוהב שאני אוהב כל כך לחשוב על עצמי. אני חושב שגם זה מין עינוג. כמו לאונרד בלי לגמור. כמו אצל עתליה, להחזיק שם את האצבעות, לנוע לאט, לספור את הקמטוטים, עד הקטנים ביותר. ולהרגיש שאחה כל הזמן מתמלא. והריח, כשל עץ פצוע, עם השרף ההולך ונקרש. עבה, חונק מעט, מתוק. אחר כך, אולי כבר בשעה השניה, כמו ריח המליחה שמשאיר הים על החוף אחרי הגאות. או בשוק, משהו בין גבינת כבשים מלוחה ומלפפונים כבושים. כשהפטמות של עתליה מתחילות לטפטף ואני מלקק אותן. אני עושה את זה כדי שלא תרגיש שאני לא רוצה לחדור. לפעמים אני עושה את עצמי נרדם בין שדיה. לפעמים אני באמת נרדם. אני חולם איך האסטרונוט יוצא אל החלל. לאט לאט, דממה מוחלטת. לפני שאני מתעורר אני כבר מנחש את ההתרוקנות.

עתליה משתדלת שלא ארגיש שהיא נעלבת. אתה לא צריך לפחד, היא אומרת. אני לא נכנסת להריון. היא אמרה זאת בפעם הראשונה, ובעודה מדברת, באה עליי וקלטה אותי. כשאני על הגב אני כאילו מבוטח מפני התרוקנות.

קראתי את הצער בעינייה. היא הסתכלה עליי במבט בוחן, כאילו חיברה אליי מערכת שעונים, מדיחלל עם מדיעונג, והיא עוקבת אחר המחוגים. פקחתי את עיניי, פתאום, היא לא ציפתה לכך. העיניים שלה היו בצבע יין בורדרו. והגבות קפצו כלפי מעלה כדי לפנות להן מקום. נפלתי מתוכה. היא חושבת, אמרה, איך זה להיות מלכת טרמיטים. למלא את הארץ שרצים יפים כמורך, יו, תולעים, מתפתלות מעונג! אפשר לומר הייתי די מהיר ביציאה. רק בסוף המדרגות עמדתי ולקחתי נשימה.

חזרתי ראשית. רציתי עוד. שנית, שכחתי את הסנדלים. היא כבר היתה בגלביה ובכומתה, וכמובן בנעליים. היא אמרה שאני משחק בעתיד שלי כמו בקוביה. רציתי לומר, אתה לא משחק במה שאין לך, אבל לא אמרתי. והיא אמרה, שאני יכול לבוא מתי שאני רוצה. ושלא אראה את עצמי חייב. זה היה אז שאמרה: "אפשר לקרוא לך יוד?"

*

אני קם מאוחר. אני מנסה לראות איך האסטרונוט מתחיל לאבד את חליפת הלחץ, כשהוא יוצא אל החלל. ומתחיל להתפרק. אני מנסה לראות את הדממה הגדולה, כשזה יקרה. הטכניקה: לישון על הבטן עם הפנים בכר ועם דרכי הנשימה לחוצים. המיקסר של אמה עוזר.

כמה מטרים זה הטווח האמיתי של חיי. כמו חתול

אמא לא יודעת שזימזום המיקסר עוזר. היא מביאה אותו עד הדלת, מאמינה שזה יעיר אותי. אני אוהב את הסאלאט שאמא מכינה, עם גבינת כבשים "ברינזה", ועם כמה טיפות שמן־חמניות. אבל אני שונא את השאלות שלה.

"יואב! אתה יודע מה השעה - אחת־עשרה!"

כאילו מחכה לה משהו באחת־עשרה. היא עובדת כגרפיקאית בשעות אחרי־הצהריים משלוש. אני, כמובן, יודע שהיא מתכוונת אליי, וזה ממאיס עלי מראש את הסאלאט.

בשבת בבוקר הם עובדים עליי שניהם.

"אולי לפחות תעזור לאבא לרחוץ את המכונית?"

תודה לאל, כבר לא עולים עליי עם "לא חבל לך שאתה גומר את היום בשינה?" או "חבל. יכולת להרוויח את העתודה האקדמאית".

או

אבא: הנדסה גנטית. המקצוע של העתיד.

אמא: הייתי בטוחה שלזה הוא יילך. הילד. איך הוא השתיל רגל. לחיפושית. מחיפושית אחרת. עם פינצט. בחדרה הם ימותו מפיה, כבר יש להם שתי ארובות שם.

אבא: אשה. את יורדת מהנושא.

אמא: נכון. למה לא תתפוס שיחה עם הילד? אותך הוא מכבד.

אבא: אחרי אמסטרדם. אל תשכחי, מחר בשש ממריאים.

אמא: איך הוא עשה את זה! עם פינצט־הגבות שלי! את ההשתלה!

אתה לא יכול לא לצחוק, אחרי שיחה כזאת.

או לחזור לשינה. למזלי, אני יכול לישון הרבה.

מה שהבי מרגיז, שמסדרים לי את החיים בגוף שלישי. מה שמזכיר לי, כשהיו יוצאים ומשאירים אותי בחושך, ומדברים עליי בגוף שלישי: הוא ישן, הוא לא ירגיש. והילד מסתתר תחת השמיכה, נפחד ורועד, קורא לחתול, מתחיל לאהוב את החושך, לומד לישון. במלה אחת, זה די מרגיז כשמסדרים לך את החיים בגוף שלישי.

אבל מה שהכי מרגיז, כששואלים אותי מה אעשה אחרי הצבא.

"לא חשבת?"

"אתה שומע? הוא לא חשב מה יעשה אחרי הצבא!"

"הוא מתבדח", אומר אבא מחדר־העבודה שלו. אבא מכין "נייר" לאיזה קונגרס.

"אבא אומר שאתה מתבדח".

"אין לי".

"מה אין לך".

"תוכניות".

"אתה לא יודע מה אתה רוצה לעשות אחרי הצבא?"

"לא".

"לא יודע?"

"לא רוצה. כלום".

"הוא אומר, שהוא לא רוצה כלום".

"הוא מתבדח", נמשך הקול מחדר העבודה.

"אבא אומר שאתה מתבדח".

"נכון".

הרגשתי שזה מה שהיא רוצה לשמוע. זה התיש אותי.

"הוא אומר נכון", נשאה אמא את קולה לעבר חדר־העבודה של אבא.

my life
and good times

"אמרתי לך", אישר אבי מחדרה-עבודה.

מעניין אם השדיים הקטנים של אמא מטפטים לפעמים, כמו השדיים של עתליה. אני חושב שלא. היא לא מזיעה בכלל, למרות שכל הזמן נדמה לה שהארוכה מלכלכת אותה. היא כל-כך יבשה, שלפעמים אני חושב שאבא מיסבן. אם כי, כמובן, הם מסתדרים יחד. תמיד יוצאים יחד, טסים יחד, לקבר של גיל יחד. אני חושב שהם אף פעם לא ימותו - איזו מחשבה! בכל אופן, אין דאגה כזאת.

פעם ניסיתי להיות איתו גלוי. אמרתי לו: "תראה. לך יש משהו שממלא אותך. מילים. קונגרסים. הוראה. אצלי עד הצלע החמישית מלמעלה, מהגרזן, חונק. מהצלע החמישית ועד האחרונה ריק לגמרי". שמחתי שזה בסדר שאני יכול לומר לו את זה בלי בעיות. אפילו חזרתי ואמרתי: "ריק לגמרי", למרות שזה לא כך תמיד.

אבל הוא התבדח ואמר (אולי חשב שאני מתבדח - שמתי לב שהוא נהנה לפרש כל דבר כבדיחה, זה מחזיק את מוחו פנוי למחקריו) שלא כללתי את הצלע החסרה. "או שמא" - הוסיף - "צריך לדבר על שתי צלעות".

הוא התכוון לדנה. היא אחת, מי השנייה? זה עוד היה לפני היכרותי עם עתליה. בכל אופן, זה היה די מטומטם מצידו שלא הרגיש שדיברתי בשיא הרצינות. בסך-הכול הם די משעממים, ההורים.

עכשיו בא לי לנסח משפט כזה: הם לא חיים, אני לא מת. השיא היה כשגייסו את זכרו של גיל כדי לאלף אותי בינה. זו אמא, הפיקחית, שאמרה (דווקא בשעה שנהניתי מהסאלאט עם הברינזה ועם הדג מתיאס, שאתה חש אותו על הלשון כמו קטיפה): "גיל בגילך - מה הוא לא עשה!"

"בטח" - צעקתי - "הוא הכין את עצמו למוות!"
"איך אתה מדבר - "

"מי הסתלק לשבוע וחזר עם תרמיל מלא אבנים ממכתש רימון? אפילו לא ידעתם איפה הוא, זה לא היה איכפת לכם בכלל".

"יש לך מזל שאבא שלך לא כאן - "
"הוא אף פעם לא כאן".

"הצוף!"

"אז אל תביאי לי את גיל. גיל השאיר תיבה ריקה".

זה לא היה הוגן. גיל השאיר אותה מלאה בקונכיות ובאבנים בכל מיני צבעים, ובכל מיני דברים אלקטרוניים כמו השעונים התאומים, שאחד מהם הולך הפוך. אבא סידר אותם בכוננית, בפניה של גיל, עם פתקים בכתב-מכונה, כמו תצוגה. ואמא היתה מאבקת אותם כל שנה, ביוסי-השנה למוותו.

עובדה, עכשיו התיבה ריקה, תיבת תחמושת של תותחי הוביצר 105 מ"מ. היא תחת המיטה שלי. האותיות בירוק עשב, הספרות בחום קליפה של עץ. אני יכול לשים בה דברים, אבל אני לא שם. זה לא ישנה, בחלום היא תמיד ריקה. אני פותח אותה. אני יודע שהיא ריקה. בכל-זאת אני פותח אותה, כאילו יד אחרת מניעה את היד שלי, למרות שאני יודע שזה בדיוק מה שקורה לי אחר-כך מתחת לצלעות ובבטן, כמו בועת לחץ, מתפשטת.

אימי התחילה לבכות. כשאמא בוכה היא מגלה את כל השיניים, ובראית כצוחקת. בכל אופן, בדקה גמרה חבילה של מפיות טישו שדחפה לשני כיסי חלוקי-קימונו הפסטוראלי שלה. כשהיא מניעה את שתי ידיה במקביל, באחת מוציאה ופורשת, בשניה קונחת ומקפלת. היא מאוד מהירה ומדויקת בידיה. אני חושב שממנה קיבלתי את האצבעות שלי. פתאום בא

לי לחבק אותה ולקרוא לה מאמי, אבל הצטחקתי. בסוף חזרתי לחדרי ובכיתי. לא הרכה, שתיים-שלוש דמעות ושאיפה עמוקה באף, ומייד תפסתי את האבר שלי בידי. אין כמו תנועה זאת שהופכת דמעות למתיקות. אחר-כך אפשר לצאת למסע חלום.

*

כך או כך, לא נוח לי לעבור תחת עיניה של אימי כשאני קם מאוחר. יש לי תחבולה, אני משלשל חבל מן החלון ומשתלשל למטה. השכנים כבר יודעים. מסתכלים מן המירפסות. לפעמים אני מנפנף להם ביד. תמיד הייתי עושה כל מיני דברים, הם מכירים אותי עוד מכשהייתי ילד. את החבל אני תולה על יתד. את היתד אני תוקע באדן החלון. לאחר שירדתי, אני מטלטל את החבל עד שלולאת התליה משתחררת מן היתד, ואני מחביא את החבל מאחורי דלת המיקלט.

תחבולה פשוטה, שנותנת לי חירות מסוימת. מובן, שזה אומר לאכול בחוץ, לתפוס כמה שעות במעבדה לאלקטרוניקה של מר גלכרון, ברחוב בוגרשוב, שמשלם לי לפי שעות. נשאר לי מזה גם לכילויים, קולנוע, כדורסל. ספרים אני קורא, בעיקר מתח או מדע בדיוני. למשל, נמלה מעופפת מבקיעה לתוך המוח, בלי לקרוע את העור והעצם, ומוחקת את המיותר. יכול להיות שהיא מקבלת את ההוראות על טופס רגיל, עם כוכב, ובשולי הטופס ליד הכוכב: למחוק את המיותר. אולי אבקש ממנה למחוק במוח את המרכז לתחושת ההתרוקנות.

אני חושב שבדור הקודם, או דור לפניו, לא היו צריכים את זה, כי היו להם דברים אחרים שמילאו אותם ונתנו להם את ההרגשה שהם לא מתים. אני לא מתכוון לדת, או לדבר כזה. פשוט לא היה להם זמן לזה.

למשל, סבא שרגא. דוד רחוק (אני לא בדיוק מבין את הקירבה המשפחתית שלו) של אבא. פעם אמרתי לו שאני מקנא, שאני מצטער שלא חייתי בזמן שלו, והוא חשב שאני מתכוון לסיפורים הקצת-אינפנטיליים שלו על שייחים ערביים, ריקודי הורה ומיקלחת משותפת. או, כמו בתמונות, כובע קאסקט, רובה ארכיבוז עם חגורת תחמושת צ'רקזית תלויה באלכסון מהכתף השמאלית אל המותן הימנית. כן, וטוסה ערבית, כמעט תמיד מחוץ לתמונה, אבל כסיפור.

שאלתי אותו אם קרה לו פעם שהרגיש ריק, והוא לא הבין. הוא אמר: בוודאי. היינו אוכלים קדחת. היה חוסר-עבודה. אכלנו אבטיחים בקיץ ("מתחת לסוכת השומר - המיקשה בכפר-סבא איפה עכשיו הסיבוב") ותפוזים בחורף. ריבה, החברות היו עושות מקליפות תפוזים, במקום סוכר. משלשלים כל הלילה, אבל הולכים ברגל עד פתח-תקוה לשמוע את ברל. שאֵלה אם הבטן היתה ריקה, ומה היתה, בחלומות אפשר למלא אותה? והיה חמור אחד שקראנו לו: "רומיאו", היה צועק ביום וצועק בלילה, רומיאו - חה - חה -

הצחוק נגמר בשיעול. שיניים לא היו לו. כשהוא בא לבקר, אני ממש מכריח אותו להחזיק לי את היד. היד שלו, החיספוס שלה מזכיר את העץ במגדיאל. אגב, הדודה של אבא, מגדה, עכשיו אשה משותקת, נשארה במגדיאל עוד מהגרעין ההוא של שרגא. התחנתה עם בן של פרדסן ממגדיאל, ההוא מת והיא משותקת.

אני מחזיק בידו של שרגא, במחשבה. נודף ממנו ריח איזוב. החלטתי לשאול אותו רק מה שצריך. לפעמים הוא ממש מייגע.

שאלתי אותו באותו עניין. אם הרגיש פעם ריק, לא בבטן, בכל הגוף, כאילו פשוט אין בשביל מה להזיז אצבע. כמובן, חשבתי על התיבה של גיל. שרגא אמר, למי היה זמן

לשטויות כאלה. קודם צריך היה להתבסס. אחר כך - הילד הראשון. "אגב, ברנש ניבזה. נשוי לבת שלי". ובכלל, מה זאת אומרת ריק. "שמע נא, אם אתה יודע מה שאתה רוצה, אז אתם יותר מדי מפונקים, הדור שלכם".

"אתה יודע מה, סבא שרגא. חבל שלא חייתי בזמן שלכם".

"עזוב. אתה לא יודע מה שאתה מדבר. תיהנה מכל רגע".

"זה מה שאני עושה".

זה התחיל לייגע אותי. היטלתי את עצמי על הגב. המיטה עמדה ליד החלון, ויכולתי לראות למעלה, עננים כמו כרישים עייפים, שטים באיזו קלות שלא מן העולם הזה. חשבתי על העץ במגדיאל. לא חשבתי שאני רוצה שזודה מגדה תמות. אבל חשבתי שהייתי רוצה לרשת אותה (פעם אמא התבטאה כך, שהיא חושבת שאין לה יורש אחר). להיות עם העץ ההוא. כשהייתי קטן הייתי שם הרבה, בקיץ. פעם היתה לי הרגשה כאילו אני בתוך העץ והקליפה מכסה אותי, והייתי רגוע כל כך. ושקט ובטוח. ומלא.

*

זה מה שלא טוב כשאתה מתחיל את היום מאוחר. השמש אוכלת לך את הראש ואתה מקנא באלה שקמים עם אור ראשון, ושומעים את הציפורים. בשעה הזאת כבר אין ציפורים. מצד שני, איך אפשר לוותר על חלום האסטרונוט. תמיד אתה משלם, לא חשוב מה שאתה עושה.

ואז בא לך לעשות משהו קל, בלי מחשבות. עשיתי מיאו לחתולים של המהנדס ברגן. כולם סיאמיים, עם פרוות שמוציאות ניצוצות, והם נוכרים בפחי אשפה כמו חתולים רגילים. עשיתי לאחד מיאו והוא לא השיב, שני מאחוריו זקף אוזניים והביט בי בסקרנות. אחריכך התחילו להתלטף ונראו כמו מיקלעת. כמו לפעמים אני עם דנה. דנה גמישה מאוד ואנחנו לא מוצאים את הרגליים. זאת אומרת, הן קלועות כך שקשה לדעת למי לשייך מה. ואין לך בעיה לראות את זה כאילו מהצד. מיקלעת גופים גמישים. קח את לאוקון שני בניו והפתנים, הצורה הנפתלת כה מושלמת, שאתה לא חש שמדובר בשלושה אנשים שברגע זה ממש מבוצע בהם דין מוות. דנה צחקה כשאמרתי לה - עשינו את זה מול הראי בדירת הוריה באפקה - שאנחנו נראים כמו תמנון שרואה את עצמו מהצד.

כך מתחלף לי המיאוס באהבה; מסוגל הייתי לאכול תמנון. היינו ערומים לגמרי, דנה ואני, לא הזדיינו ולא התביישנו, ואני חושב שזה היה נהדר. אם מישהו היה יודע מה קורה במחשבה שלי היה אומר שאני סוטה.

מה שרציתי לומר: כי אפשר גם בלי אותה הרגשה בחוזה.

בכל אופן, אותו בוקר היה לי חשק להשתעשע. למזלי הרע עלה לאוטובוס בקו עשריםזארבע, בדיוק לפני, המורה שלי לתנ"ך והיסטוריה, צווינגר פרדבלום. ראיתי אחד שתופס כל רוחב הכניסה בלי מאמץ ומיד חשדתי שזה המורה צווינגר פרדבלום. כשהוא עומד לפני הלוח לא רואים את הלוח. הוא לא כל כך גדול, אבל הדיבור שלו רחב, כמוכר לך את העולם. רק אחריכך, כששילם לנהג ופנה אל המעבר, ראיתי שזה באמת הוא, בעיקר על פי שלושת העטים הענקיים (כך נראו לי, אבל למעשה הם די נורמליים) התקועים בכיס השמאלי של החולצה, באמצע העט הקצר עם הראש הרחב בסגול תוקפני. חסר היה לו תפס ולכן הוחזק בין שני העטים. אני חושב שהיה נועץ את שני העטים בכיס רק כדי להחזיק ביניהם את העבה בצבע סגול, שבו היה כותב את הערותיו במחברותינו. כל אות כמו החרב הערבית בה התיוז את ראש הנסיכה בסרט "מות הנסיכה" - עבה, בטוחה בעצמה, מאיימת.

במחברת שלי לא כתב תיקונים, רק הערות. בדרך כלל בנוסח: "אתה יכול, אבל אתה לא מתאמץ מספיק". אני חושב שלא תיקן את המחברות שלי, כי פחד שאבי ימצא שגיאות בתיקונים. אני חושב שהוא בסך-הכול מורה עם רצון טוב רגיל, אבל הוא לא אהב את התלמידים. העט העבה שלו נטול התפס עם הראש הרחב בצבע סגול חציל – אגב, ירק שאני אוהב – לא זו מנגד עיניי שעה שנדחפנו פנימה בתוך המעבר, באוטובוס שהתמלא אחרי הקסטל, הוא לפני ואני אחריו.

הוא לא ראה אותי. אולי לא הכיר אותי – אני מתחזק בדעתי שלא אהב את תלמידיו – ואני ראיתי את העט שהוא משתחרר ורוכן קדימה, כמבקש להיחלץ משני שומריו האלגאנטיים ההדוקים בכיס משני צדדיו. בכיכר מסריק, אחרי שירד ואני לחוץ אליו בתוך פקעת אנשים, כבר היה העט בידי. לא תיכננתי את זה, זה קרה. האצבעות שלי די מדויקות. בגלל זה מר גלברון מעסיק אותי, למרות שאני בא מתי שאני רוצה. כשצריך לפתוח ברג של מילימטר, או לקבוע מיקרופיוז, הוא נותן לי. בכל אופן, העט המאוס ההוא, החזקתי אותו ביד כמו חתיכת צואה של כלב. זרקתי אותו לפח הראשון.

*

לפעמים אני חולם שדות לבנים עם בוהק קר כאמיל. אני מתחלק, ואני לא בטוח אם אני מתחלק, כי אני לא מרגיש כלום, אבל אני יכול לראות שזה שיפוע ישר כמו טבלה, אינסופי.

כשקמתי ביקשתי מיונה חומה אחת עם צוואר בצבע ירקרק-טורקיז ועם רגליים ורודות שתיכנס. לפני יומיים נכנסה אחת, לא מצאה את היציאה. עשתה מהומה, והשאירה נוצה. ניסיתי לספור את הנימים באותה נוצה והפסקתי במאה, כי חשתי פתאום בנועם הקטיפתי שלה ועצמתי עיניי.

אני חושב שהאצבעות זה החוש הכי חזק שלי. אחרי העיניים, אולי. בכל זאת האצבעות, כי כשאני רואה משהו בעיניים אני חש אותו גם באצבעות. צל נועם ירקרק באחורי הברך של דנה, פתאום ראיתי אותה שוכבת על הבטן ורגליה באוויר. זה נתן לי שמחה באצבעות וטעם לימון על הלשון. כשאבא סילק את ה"אנטיקה" – אימי כינתה כך את גולת הנחושת ששימשה ידית בדלת הכניסה – היתקנתי אותה על הדלת לחדרי. אימי, שהיא קצת גם על תקן של יועצת בענייני אדריכלות-פנים במישרה שלה, אמרה שזה לא מתאים, וזה נראה כמו טעם רע. העברתי אותה אל פנים הדלת. אבא התקין על הדלת הראשית מנעול עכבישי, בנוסף לייל הרגיל. אימי הוסיפה שרשרת-ביטחון מבפנים, ונתנו לי שלושה מפתחות. אמרתי שלי לא נחוץ, אני רוח, נכנס בעד כל המנעולים.

"הילד השתגע", אמרה אמא.

"הילד משתעשע", אמר קול מחדר-העבודה של אבא.

ואני עמדתי בפנים החדר והחזקתי את היד עם כל האצבעות על ידית הנחושת, שלא אשתגע. וצחקתי בקול, שישמעו.

לייתר ביטחון לקחתי את המפתחות.

כשאני רוצה לצעוק אני עושה כך: שם את ידי הימנית עם כל האצבעות על כדור הנחושת ולחוץ בכל כוחי, ואת היד השמאלית על היד הימנית. עד שזה עובר לי.

אני אוהב לחוש את היד של סבא שרגא, כבר אמרתי. הוא לא מחזיק בה כאילו היא סמרטוט, או עגבניה. כמו החברים של אבא, המגיעים במעילי טויד ומיקטרות, וידיהם

ממש נזולות מהם. שרגא אומר "זדורוב" - אני חושב שזה משהו ברוסית - וקולט את היד, כולה עד הגיד האחרון, ושום דבר בה לא נלחץ. אין היום ידיים כאלה. אבא של דנה - לפעמים הוא מניח הצידה את עיסקי הבתים, ועובד קצת בגינה שלהם, ואז יש לו יד כמו פומפיה. או זיפזיף רטוב. חיפשתי את הקווים בכף ידו של שרגא, קו החיים, קו ההיגיון, קו הרגש. היד היתה פשוט שלמה. פעם ראיתי אותו לועס אדמה בין החניכיים, לא האמנתי. הוא הוציא מתוך התיק המשופשף שלו חופן אדמה, אני חושב אדמת בולת מהמשק שלו, שלא ישכח את הטעם. שאלתי אותו, בצחוק כמובן, אם הוא רעב. אמר, לא. הוא פשוט אוהב ללעוס את זה. "כמו שאתם מאסטיק".

אישית, אני לא אוהב ללעוס מסטיק. אני אוהב לחוש את הלשון חופשית, ללוש בה את כל הטעמים שהעיניים רואות. הפסלים של זומר, למרות כל המהומה סביבו, לא השאירו לי שום טעם על הלשון. אולי האשמה בי, כי כל האחרים השתוללו. כשכולם מתחילים להשתולל, חוש הטעם שלי מתחיל להיאטם, כנראה. עלינו על הגג לראות, הוא עובד על גג ביתה של עתליה, עושה שם מיצגים. עתליה הציגה אותי בפניו, קצת במין ביישנות שדי הלמה אותה את האשה הגדולה הזאת, שהעור שלה מזכיר את החיספוס הקר של בד ערבי. אני חושב שהסמיקה, הצהבהבה הקשה של פניה קיבל צבע של תאנה בשלה. ועם גומת חן, ליתר דיוק חריץ, בקצה החיור. היא הציגה בפניי את הקולאז' של זומר ואת זומר. זומר אמר מייד, בצורה בוטה וללא מעצורים (וזה דווקא מצא חן בעיניי, אם כי גם הפחיד מעט):

"זהו נער השעשועים שלך?"

לא כעסתי. הוא נראה מצחיק. הפסל שלו לא עשה עליי שום רושם, סתם גוש גס של גרוטאות. לא הרגשתי כלום על הלשון. זומר עצמו נראה כמו פסל לא אמור: ארוך, גושי, נשבר באגן הירכיים, ורגליו כיוצאות כל אחת לכיוון אחר. "הולך בקרוב לצבא", אמרה עתליה.

הוא הביט בי והוציא מין הימהום. נדמה לי שהוא נועע את אוזניו. אבל ייתכן שזה רק נראה לי כך, כי אוזניו ארוכות ובולטות לצדדים בצורה מצחיקה. הוא לא נראה לי רציני, הוא נראה כמו דחליל. בדיוק ברגע שעמד ללחוץ את ידי, פקק את האצבעות וזה נשמע כמו קסטניטות. אולי התכוון לבדיחה, אני חושב שלא אהב ללחוץ את ידי, אולי חשב שהיא נקיה מדי. או בגלל הריח שהפיצה עתליה, ריח של אהבה לאירחובה, אולי ביטא בכך איזו מחאה מיסתורית.

זומר הוא דחליל מאה אחוז. אני חושב שאני יכול לאהוב אותו.

למחרת קמתי עם אישקט נורא. שמתי קאסטה, הגיטרה של סיגוביה. כמו פריטה של גשם על חלון. התגעגעתי לגשם. התגעגעתי לדנה, ראיתי את שפתיה רטובות. חשתי שאני לא אחיה הרבה, וזה קצת הרגיע אותי, אבל לא מספיק. התגעגעתי לאמבטיה עם קצף בריח ורדים, אבל אמא היתה בבית, וזה אומר במקום להתמכר לנועם האמבטיה, לחשוב כל הזמן שאמא מקשיבה אליי וחושבת לא די שקמתי באחת-עשרה, עוד יש לו חוצפה לילד לבלות שעה בתוך האמבטיה עם קצף מיהורדים שלה.

יהלי כבר אחרי הצבא. היינו יחד בוועד התלמידים של הגימנסיה והתידדנו. הוא כתב לבדו עיתון-קיר, ואני קישטתי אותו בציורים. המנהל קרא לציורים שלי "מנצל", ואמר שבעברית זה אישונים או אנשונים, אבל כדי לדייק צריך לומר מאנצל'אך. אם הבנתי אותו נכון, הוא התכוון לומר שציורתי אנשים מגומי, חלקים וגמישים כמו הנחש הקדמון לפני שאלוהים קילל אותו. יהלי קרא להם אנשים ירחיים. הוא קלע לטעמי, כי תמיד היו קצת כמו הירח ברביע הראשון.

יהלי נשוי, קצת נמוך וקצת רחב ממני, ותמיד מוכן להמציא תירוץ כדי להסתלק מהעבודה שלו - משרד ליחסי-ציבור - ו"לעשות משהו". בעיקר אם זה קשור בנסיעה. ואני, המחשבה על נסיעה ממלאה אותי גיל, עד לפתח האוטובוס. כשצריך לעלות, אני נתקף חרדה, ואם לא הייתי חושב שאחר כך אמאס בעצמי, הייתי פשוט פונה לאחור והולך לי. לפעמים אני עובר את זה בקפיצה, כמו על גבי תהום, ונכנס. בדרך-כלל זה פשוט יותר, תמיד יש מישהו שדוחף אותך מאחור: "עלה כבר, אדוניו" יהלי היה לי מעין ביטוח-מישנה, תמיד מוכן כל כך. די שאבטא את המלה "אילת" "צפת" "אכזיב", או סתם "נוסעים" - והוא כבר מוכן עם התוכניות ועם הכול, כולל כרטיסים. הפעם זה היה ירושלים.

אני לא חושב שאפשר לאהוב את ירושלים. אני לא חושב שאפשר לנגוע בירושלים. אם הייתי צריך לומר מה היא עושה לי לאצבעות - היא מכווצת אותן. כמו אחר שיפשוף במיברשת וסכון, אבל יבש יותר. אולי השפעת המידבר. אתה עולה בה ומגיע לנקודה מסוימת. ופתאום מתחיל המידבר. אתה מסתכל מערבה. הכול ירוק. מסתכל מזרחה הכול מידבר. פתאום יש לך הרגשה שנקודת הגבול - זה אתה. הספיק לי פעם אחת. עכשיו הזיכרון מעביר בי צמרמורת, אני יכול לראות, ברור לגמרי, כאילו זה עכשיו, איך ראשי האצבעות מתכווצים. אמרתי ליהלי: "תראה". הוא לא ראה. הוא שאל, מה. עשיתי תנועה של מי שמרטיב אצבע לנסות את כיוון הרוח. והוא אמר שתמיד יש כאן רוח. שהרוח במקום הזה באה תמיד מלמטה, מעמק יהושפט. היינו בדיוק אז בירידה אל גן-הפעמון.

אגב, אני אומר "נוסע לירושלים", אף פעם לא "עולה לירושלים". יש לי בעניין זה דעה קדומה: אם אומר "עולה לירושלים", אשאר בשפלה.

עברנו שם עם הצללים, בגן החושך ירד עלינו שם. לא בדיוק הבנתי לאן אנחנו הולכים. היקשנו על הפעמון ולא שמענו הרבה. אחר כך ניסינו להקיף אותו בארבע ידיים, ופתאום הרגשתי את היד של יהלי על היד שלי. והאצבעות שלי נקלעו בתוך האצבעות שלו, בכוח כזה, שלא יכולנו לדבר איזה זמן.

אחר כך המשכנו ללכת בשתיקה. סתם הלכנו. עברנו את הגשר אל הר ציון, וטיפסנו בשביל הרך, המתפתל. מאחורינו, מישהו קרא אלינו, אדם אחד שנראה לי בהתחלה כנער, ואולי אף ילד, אבל הוא הפתיע בקולו המבוגר והצרוד באותו מיבטא גרוני ירושלמי טיפוס, לא בדיוק מזרחי: "המקום שאתם עומדים עליו הוא בדיוק" - וכאן אמר שם שלא קלטתי, ולא רציתי לשאול. הוא בלי ספק שייך לכאן. לא הייתי בטוח אם אני שייך. רק כשהנעליים שיפשו או הקפיצו איזו אבן קטנה ידעתי שלפחות אני הולך, יהלי הלך בראש. כשהוא עצר אני עצרתי. אני חושב שלא הייתי זו מהמקום, אילולא יהלי ייהלך לפניי. חשבתי שהכול סביבי יפה כל כך, אבל רחוק ממני, שאולי אני לא שם. ואך האצבעות שנקלעו קודם בכוח כזה באצבעות של יהלי צרבו מקור.

אחר כך ראינו את הקונוונט היווני-אורתודוכסי (קראנו את השלט המואר) והצצנו פנימה. בפנים היו קירות ריקים ואור עמום, ולא היתה שום תנועה. אם הייתי בוחר לחיות במקום כזה, הייתי כל היום ממשש את הקירות, שהיה עליהם איזה חיספוס מבטיח. אני בטוח שבמשך הזמן הייתי מצליח לגלות. באצבעות, את כל הדרכים והגאיות והשבילים והנתיבות של הטופוגרפיה המיסטורית הזאת. אני חושב שחיכיתי שמישהו ייכנס לתוך החלל המואר עמומות, ונר בידו, אבל יהלי משך אותי הלאה.

כמה מטרים זה הטווח האמיתי של חיי. כמו חתול

ישבנו בשער הגדול של כנסיית דורמיציון, על המדרגה העליונה (היו כמדומה שלוש), רחוקים זה מזה, שותקים. מילמול של מתפללים הגיע מכיוון ישיבת התפוצות, אבל זה נשמע רחוק מאוד, וכאן השקט היה שלם.

זה היה כמו שקט האדמה. לא הייתי ריק, אבל חשבתי, מה מוזר שאני יושב כאן, ושומע את הנשימה של עצמי, בקצב מוחש משהו. אצבעותי קפאו, בנסיבות אחרות הייתי לוקח את הפין לידי. הייתי קפוא לגמרי וחשבתי, יהלי, האם יזוז מכאן איפעם. אשר לי, היה ברור שלא אזוז מכאן לעולם.

ואז נפל עלינו צילצול הפעמון ממגדל הדורמיציון, בפתאומיות ובכוח מהמם כזה, שעברה דקה ואולי יותר עד שידעתי שאנו נעולים, יהלי ואני, איש בתוך זרועות רעהו.

יהלי ניתק ראשון. לי לא עמד הכוח. במחשבה לאחור זה לא נמשך יותר משניות - יהלי, הדימוי העצמי הגברי שלו לא היה מניח לו יותר. אפילו שזה היה תמים לגמרי כמו חיבוק של שני אחים, אולי. לי לא היה כוח להינתק. אצבעותי בערו, יכולתי לתאר לי איך הן מחליפות צבעים מארגמן פטל לחיורון שקוף של עלים על המים. דווקא אקט ההינתקות הרים גל של מתיקות בגוף, שהתפוגג די מהר. ואז התחיל אותו משהו, המוכר לי יפה, מתחת לצלע החמישית, בועת ריק מתפשטת...

יהלי שאל אם אני מרגיש לא טוב.

הצילצול האחרון - השמיני, השעה היתה שמונה בערב - עוד הרעיד באוויר, כאשר היקאתי לרגלי המדרגות של כנסיית הדורמיציון.

"עכשיו, מצוין. רק קצת רעב".

נכנסנו למיסעדה קטנה בעיר העתיקה, בשוק, ואכלנו חומס עם טחינה ועם כמה טיפות שמן זית אמיתי ועם קמצוץ עלים ירקקים צפים בריח מנטה, שאני לא יודע איך קוראים להם. קינחנו בסחלב.

כל הדרך לתל-אביב בדה-ישו המקפץ של יהלי שרנו שירים משוגעים וצחקנו ואספנו מיקרובים (מישחק שהמציא יהלי, שולחים ידיים חוצה וחופנים) והיה טוב.

*

עבדתי שבע-עשרה שעות רצופות במעבדה של מר גלברון. גלברון עצמו הביא לי כריכים וקפה. לא הירגשתי את הזמן, ועוד יצאתי עם חבילת שטרייכסף. זה התנאי שלנו, כסף ביד. עכשיו יכולתי לעשות מה שאני רוצה כמה ימים, ישנתי בלי חלומות, כשקמתי משכתי את הסדין על הראש. התעקשתי, בלי חלום אני לא יורד. חלמתי את מיקי איש הגומי, פתאום הוא באוויר, נוסק ומתרחק, וכולם, הקהל והשחקנים - היה זה מישחק כדורסל - מתנשאים כלפי מעלה, והשופט המקפץ לשווא במשרוקית. קול המשרוקית היה ממשי, כשקמתי, וסתמתי את האוזניים.

ויצאתי למירפסת. פתחתי את התריס (אמא לא היתה בבית, היא סוגרת הכול נגד הארובה הגדולה) לפני שמיקי הנוסק שבחלום יאבד בתוך הזוהר השמימי... כמובן, ידעתי שהפנים אינם של מיקי, כי אם של גיל. שיעשעה אותי המחשבה שבאמת יכולתי להאמין שאראה אותו לפני שיעלם. בתוך הסנורים האלה.

השמש, חלמון בתוך אידים בוערים. ארובת רידינג, הגשר, גבעות החול של אכדיה, האד המסנוור כיווץ אותם כמו במכש.

חבל שקמתי.

בסוף עשיתי מה שעושה אימי כל השנים - סגרתי את התריסים. היתה לי הרגשה של

פיספוס. מין בוקר שאין לו כיוון. נזכרתי בבדיחה האווילית של חבר אחד של אבא מבאיביטנו, שאלו אדם שעבר עליו מכבש-כבישים איך הוא מרגיש, אמר: כמו כלום. לבסוף החלטתי: העברתי את התיבה של גיל מחדרי אל מירפסת המטבח. היה משהו מזויף בלהחזיק אותה בחדר, אפילו מנוסה במרובד. לא היה בה כלום. יכולתי לשים בה דברים, לא שאני פוחד לפתוח אותה. אבל אני שואל את עצמי למה אני לא פותח אותה. כמובן, זה מפחיד, זאת אומרת לא צריך לפתוח אותה כדי לדעת שהיא ריקה. כמובן, אני יכול לשים בה דברים, אבל כדי שאשים בה דברים משלי, צריך לפתוח אותה. למעשה, אני לא בטוח אם אני רשאי לעשות את זה, איזה דברים שלא אשים בה, הם ישנו את צורתם בלי כל ספק, בתוך התיבה, אפילו שבמחשבה הגיונית זה חסר שחר. די לחשוב על זה וכאילו כבר התיבה נפתחת, ואין שם דבר. ולא חשוב מה אשים בפנים. שתיתי הרבה מים לפני שמשכתי את התיבה למירפסת המטבח. אחר כך החזרתי אותה. כי לא ידעתי איפה לשים אותה. יכולתי לתאר לי בדיוק מה תגיד אמא: "יואב, איפה אתה חושב לשים את התיבה?". היה רק מקום אחד שבא בחשבון באופן טבעי אחרי מירפסת המיטבח - הבוידם. בעיני אמא התיבה הזאת בטח נראית כמו גוויה. פינת גיל זה דבר אחר - זה מוזיאון. הכול בו ממוין ומתויג.

*

לפעמים אני עומד על המירפסת ומסתכל בכיוון לים (אני שומע את הים; אבל לא רואה אותו מכאן) וחושב על גיל. צריך כוח דחף עצום, לעזוב את דטרויט, לארוז, לומר שלום, לטוס, ולבוא לכאן ליהרג בטנק. זה הדבר שלא יכולתי להבין. זה דבר שאני לא יכול להבין. לפעמים אין לי כוח דחף לעבור אל היום הבא. אני כמובן עובר. אני לא מתאונן. לא חסר לי כלום. הכול טוב ויפה, אבל, זה כמו לפתוח דלת אחרי דלת. ראיתי סרט כזה, דלת נפתחת אחרי דלת נפתחת אחרי דלת. אולי זה היה חלום. שאלתי את שרגא. שוב אני חוזר אליו. רציתי לראות תמונות שלו כשהיה צעיר. אין לי, אמר. אבל אולי יש בארכיון של הקיבוץ. רציתי לראות את הפרצוף שלו כשהיה צעיר ומלא שאיפות אל העתיד. שאלתי אותו איך הצטייר לו העתיד כשהיה צעיר, בערך בגילי. אמר, בגילך כבר היינו מגשימים. הוא שר, הוי הוי הוי נעליים, בלי סוליות נעליים, שר והתחמם. והתחמק. אני חושב שהוא לא ידע. כל העניין כולו יש בו איזה טעם של זיוף. לא נכון שלא היו סוליות לנעליים, הוא מסביר. נעליים לא היו. סוליות דווקא היו, כפות הרגליים היו קשות כסוליות, כי הלכו יחפים. אני לא יודע. לפעמים הם נשמעים קצת דביליים. אבל גדולים. הוא לא מרבה לבקר אצלנו. כשהוא בא הוא חולב את הברזים. הוא מסנן את המים בתוך מיטפחת אדמה וזיפוף, אני חושב שזה אותו סוג אדמה שהוא לועס, בזלת. הוא מפיק מים נקיים. אפשר לצחוק, אבל יש למים האלה טעם אחר, טעם משונה הייתי אומר. בכל אופן, הוא קורא לזה מים אמיתיים. הוא אומר, אם נאבד את טעם המים האמיתיים, נאבד את טעם החיים. אני חושב שאני מבין למה התכוון. בכל הנוגע לטעם החיים. אמרתי לו: "כן. נכון".

ראיתי שהוא שמח שאחד כמוני, בלשונו "דור הנכדים", מסכים עימו. למעשה לא

הרגשתי טעם מיוחד במים שלו, אבל הרגשתי שאני יכול להאמין לו, מה שנותן אותה תוצאה. חשבתי, היסטתי, שזה יכול לתת אולי תוכן חדש לאיש צעיר כמוני. אבל לא די האמנתי. חסר לי איזה מרץ יסודי, אני חושב. לא יצאתי מכילי, איך שאומרים. צריך הייתי לצאת מן הכילים. למעשה, אם להיות כן עם עצמי, קינלי טוב יותר. שלא לדבר על בירה בטעם שום שאפשר לקבל בפרינס אוף ויילס. מיהלי שמעתי על עשרות מיני בירה שאדם יכול לקבל בכל פאב בלונדון. הוא תיאר אותם, ואני חשתי את הטעמים ממש על הלשון, כאילו הייתי שם. יהלי התלהב, הקצף הלבן גלש מהכוס הגבוהה שלו, היה קצת שיכור: מיד! מחר בבוקר! - ראיתי שהוא הולך לקנות כרטיסי טיסה. הוא הפחיד אותי.

חזרתי הביתה ובכנסתי לאמבטיה חמה, עם כוס קקאו. קקאו הוא הנשגב במשקאות, בעיקר באמבטיה. יש לבחוש קודם על כמה טיפות מים רותחים את האבקה הזהובה בסוכר באופן שלא יהיו עלים או גרגרים. זה קרדינלי. אני יכול למות עם כוס קקאו.

עולה בדעתי המלה: הפלגה אינסופית.

עכשיו שאני שוכב על הגב ומסתכל על הגשר ועל המכוניות השועטות, ומאחורי האוזן מגיע אליי מילמול תקיף מקפה "אוסלו" הסמוך, זה נראה לי די לא מבוגר להתחיל מחשבה בשרגא ותקופת החלוצים ולגמור בכוס קקאו. אולי מפני שאין לי, כמוכן, שום סיכוי להיות כמוהו. זה לא מפריע לי. אני יכול אפילו להפיק הנאה מהמילים האלה: אין סיכוי. שום סיכוי. מאפשר איזה חוסר אחריות נהדרת. לכן אני כותב את היומן שלי במחשבה, על הנייר אתה חוזר ופוגש את המילים, ולא תמיד אתה רוצה.

אני לא מתגאה בזה, אבל לא הייתי רוצה לפגוע באף בן-אדם בשם איזו אחריות אידיאלית. ערב אחד אמרתי: או קיי, אני מציב לי מטרה ברורה ומוגדרת: עד לצבא אני לוקח על עצמי לעבור ברגל את הארץ לאורכה ממטולה עד אילת, כמו שעשו הפלמחניקים בשעתו. חום וצמא לא ירתיעוני. אישן בחוץ, אוכל מה שאמצא. וכל צרכיי, גרביים, ביסקוויטים, מימיה, תחתונים, שק שינה - בתרמיל על הגב. תוכנית ברורה. רשמתי על פתק והלכתי לישון עם נשימה קשה, שפירשתי כרצון חזק. כל הלילה חלמתי את הלום הדלתות, דלת אחרי דלת. הגיע לידי כך, שכאשר הייתי מקיץ כבר ידעתי כי גם בחלום הבא יהיו דלתות. התחלתי לצבוע את הדלתות (זו השיטה: כשאני עומד לפני דלת, אני פשוט מסרב לפתוח אותה עד שהיא מתכסה בצבע - בחלום זה עובד). כדי לגוון את השיממון. בשעה חמש לפנות בוקר היעפתי את השעון המעורר. על לצאת לדרך לא היה מה לדבר. אך גם לחזור אל השינה לא יכולתי. היניקה המוכרת כבר החלה מזדחלת מתחת לצלעות. ניסיתי להתרכז על המחשבה כמה בלטות מפרידות ביני לבין האמבטיה, מיששתי כל בלטה באצבעות, במחשבה, וזה הועיל, עשיתי אמבטיה. כמה מטרים - זה הטווח האמיתי של חיי, אני חושש. כמו התול.

*

אני חוזר אל מחשבה אחת חסרת אחריות מאתמול, שהחלה בשרגא המפואר ונגמרה באמבט עצל עם כוס קקאו ריחני. אני לא מתנצל. אפילו לא בפני שרגא. הוא מנקה את עצמו בלעיסת אדמה, אני באמבטיה.

ציירתי נוף. מבט מן המירפסת. הגשר, הנחל בכחול מתכתי, זורם צפונה, אל קרפיפי שדה דב, ומערבה, רצועות-ים קפואות, כמו צלעות של איזה דג ענק, מת. אתה עוצם עין אחת ומשטח את הכול, כמו על שולחן שירטוט. לא עולה ולא יורד, לא מקרב ולא מרחיק

במושגי זמן או געגוע. אתה שליו. ומדי פעם רק משנה את זווית העין, ולכסוף, נוטה סרגל ומעביר קו, חד וברור, אופק. ציירתי נוף. את הדף קיפלתי.

הקולות הגיעו אליי בין כה וכה. "תראה איך הוא צייר את החלון. הילד מוכשר. למה לא תלך אל מכון אבני? חבל. נתן, אתה שומע, תגייד לו משהו. לילד". "מה יש להגייד, הילד שלך מבוגר מספיק שיידע מה הוא רוצה. הוא בטוח שהוא הכי חכם. בצבא ילמד להעריך דברים". "תגייד לו". "מה אני, נתן המגייד? יש מי ששומע?" "ואב, אתה שומע?" ריפרוף ריסים מניס את הקולות, שבדיתי. הצפויים, בין כה וכה. קרעתי את הדף שלא יראו אותו. אבל הנוף נשאר תקוע במוחי כמו מראה קליידוסקופי. מקום, כלשהו, בעולם, עם בית קטן ושנת חורף. לכסות את הרגליים בחתולים סיאמיים ולגווע במתיקות. להקיץ, ולשנות זווית.

מראה מן הגשר. שניים-שלושה אקליפטוסים מדולדלים, כרוכנים על הנחל לראות איך מייים מלוחים מפוררים את שורשיהם. על הדשא, שניים על הגב, אחד מהם אני. הבית שלנו שופץ ונצבע בירק האשל. האשלים, האורנים, סלעי הקורקר, הם הובאו לכאן. וכך הם נראים. כאילו תקעו אותם באדמה ואמרו להם לא לזוז. האשלים, פלומתם דהויה. האורנים, ענפיהם גידים מתערסלים קירחים, כאילו הגיעו מארץ רחוקה וכאן האבק הכריע אותם. מתחשק להכניס אותם לאמבטיה. הגב (של האיש השרוע על גבו) סופג את חום האדמה, והעין צוחקת.

העין הופכת דף. רחוב שלומציון, החתול הזקן והשמן (גדל איתי יחד באותו הרחוב) של גינדי מוצא לו תמיד דרך לעבור בין רגליך, לחכך בכך את בטנו הנפולה, וכולם בועטים בו. החתול אדיש. אין לו שם, אני חושב. אף פעם לא עלה בדעתי שאולי יש לו שם. לא שזה איכפת לי, אבל איכפת לי שהחתול של גינדי אדיש. הווילות ברחוב מתתיהו נראות לי מגוחכות. אחד עם פישפש חיקוי, כי הברזל שלו לא נראה אמיתי, וגם הכלב שלו לא. גם אין לו כלב, ורק שלט קטן: זהירות, כלב בחצר. עד שנזכרתי שאיש אינו גר עוד בבית הזה, בעליו הסתבך במשהו ונמלט לאמריקה. החלון נשאר פתוח, בקיץ ובחורף. לפעמים, בלילה מאוחר, בוקע אור עמום, אומרים, מאורת סמים. שכנים התלוננו. השוטר ניפנף ידו אדיש: "מכירים את הקליינטיים" והיפנה אותם לעובדת הסוציאלית. העובדת הסוציאלית הביאה תקליטים וגבינה, והם רקדו. מים, או מישתן (השירותים סתומים) הם שופכים אל הרחוב מרחוק. מין ספורט כזה. משעשע להסתכל איך אנשים עוברים על פני המקום הזה בעיגול. לעמוד שעות ולהסתכל. פעם הגיעו משם צעקות, והיה רעש של קירות מתמוטטים. בבוקר הוציאו מת. מאז, החלון פתוח ואין איש מעז להיכנס.

*

הייתי במילכוד.

לשרגא לא היו תמונות. למגדה היו, רק תמונות, בעליה מתו, ילדים לא נשארו. חבריו של שרגא החרימו אותה, מפני שנישאה לבנו של פרדסן בורגני ונצלן. את השיער קלעה לצמה ואת הצמה כרכה מסביב לראשה ונעלה במכבנה. הצמה הזקינה, הלבינה, המכבנה נשארה צעירה עם פיתוחי פרחים. כל שנה היה אבא מביא אותי למגדיאל אל דודה מגדה כמכונית התורנית וחודשיים לאחר מכן מחזיר אותי. בשלושת החדרים של הבית הקטן עמדה אפלולית ניצחית. בחדרים אלה, יותר מאשר בים הגדול שהפחיד אותי, הייתי יוצא להפלגות ארוכות.

הבעל השני עבר על חייה של דודה מגדה כאילו היה אוויר. לא השאיר רישומו על שום דבר. דומה שלא זכרה שנישאה לאדם אחד בשם שמעון, כדי לא להיות לבד. הוא עשה עימה שנה אחת. היא לא ידעה שהוא חולה, עד שמת.

אבל בעלה הראשון, מאיר הרציג, הוא היה איש ורכוב על חמור. כך הוא נראה בתמונות שבאלבום, בכריכת עץ בצלאל, שדיפדה לפניו באפלולית החדר השלישי. חדר אחד היה נעול. בחדר השני עמדה מיטה רחבה מכוסה במרבד משופשף, מולה מיטת הילד בה ישנתי. שתי כונניות מארגזי אריזה שהתקין מאיר (כך סיפרה) מייד אחרי נישואיהם. בחדר השלישי עמדה ספתיקפיצים ירוקה עם שקע עמוק שהמילוי הלבן החל לבצבץ בו בכמה מקומות, עליה ישנה דודה מגדה, בבגדיה (אני חושב - אף פעם לא ראיתי אותה ערומה) ושולחן עגול וכבד על רגלי אריה עם ארבעה כיסאות גבוהים וישרים. על השולחן סלסילת פירות. ועוד שני שולחנות מרובעים היו בשתי פינות, על האחד מהם ספרים, רובם בכריכות שחורות. ועל השני גהץ פחמים, חרטומו באוויר והתרנגול נוצץ זהב. "הוא מת", אמרה, "שם ליד העץ".

אף פעם לא סיפרה לי איך מת מאיר הרציג. ומה קרה לחמור. פעם אחת ניגשה אל העץ - אני שכבתי תחתיו על הגב ועיניי בזהרורים ששיחקו בענפים - ואמרה בשקט:

"כאן הוא מת. איפה שאתה שוכב בדיוק. קודם נגע בעץ. כשיצאתי כבר היה מת". הבעל השני, שמעון, מת במיטתו. ולא נשאר ממנו זכר בבית. מאיר היה בכל מקום. פעם הביא שורש עץ שנגדע, השורש עודו שם, בפינת החדר. והוא נמצא בכל התמונות על הקיר. כשגדלתי קצת, הייתי נוגע בעץ וצונח על הארץ, ועוצם את עיני. ומתחיל לנזול לתוך האדמה, כמו הקילוח האיטי מצינור הגומי שהיה משקה את עצי הגן. עשרה עצי ולנסיה, שעמדו בשתי שורות בקצה הגן לאורך הגדר, זה כל מה שנשאר מפרדסו של מאיר הרציג. והיא היתה משקה אותם בנוסח ישן: צינור גומי קצר מחובר לברז, ובמעדר מתעלת את המים אל צלחות העצים. המים מלטפים את האדמה ונספגים. הלכתי יחף, המגע היה כשל קטיפה בוצית, והריח לא היה דומה לו בשום מקום.

*

צבי, ברנש מגודל, שומר-ראש של עתליה, או משהו, כשאני בא אליה אני מוצא אותו בצד זה או אחר של הבית, ועיניו רואות אותי מכל צד שלא אבוא - קצת מפחיד בקנאות השקטה שלו - עכשיו קידם אותי עם מלפפון. הוא הציע לי מלפפון דק, בקליפתו, ואמר לי: קח. תאכל. טעם החיים. ניגבתי ונגסתי, היה לזה טעם שונה מטעמו של מלפפון קלוף. לפני שנים, בגן של דודה מגדה, הייתי אוכל אותם כך, מלפפונים בקליפה. זה מעדן.

צבי ראה אותי נהנה, והוא נהנה עוד יותר, וכמו ילד החל להתפאר (אני חושב שהוא איש תמים ביסודו, למרות שהיה ברור שהוא מנסה לעשות עליי רושם, מפני שראה אותי יוצא מביתה של עתליה) בכל מיני דברים. כמו למשל בלגרום לה לדבורה שתוציא עליו את העוקץ, בלי שתפגע בו. הוא הדגים, הוא אמר שאתאר לי דבורה זז-ז. הוא אמר שהוא עושה לה שתרגיש טוב, כשהוא מחזיק אותה ביד. שהיא מרגישה כמו כל אדם, שאולי הוא מרמה אותה, אבל זה נותן לו הרגשה כזאת. היא מוציאה את העוקץ שלה באוויר, קרוב מאד ליד שלו, אבל לא בתוך היד. הוא מדבר בצורה מכולבלת, אך לא דוחה.

סיפרתי לו מצידי שגם אני, כשהייתי ילד, הייתי מסוגל ליפול על ידי נגיעה בעץ, אפילו בלי לנגוע, זה עץ שאיש אחד נגע בו ומת, מרוב תענוג אני חושב. שיא התענוג.

הצבי ההוא נתן לי עוד מלפפון, דק, אחרי ששיפסף אותו טוב טוב ביד הגדולה שלו. הלכתי משם תוך שאני אוכל מלפפון בתוך קליפתו.

*

שעה יפה אצל יהלי. התגלגלנו מן הספה הנמוכה על השטיח, והיעפנו כריות זה בזה, ובובות סמרטוטים, יהלי, דורון, דנה, ואני. אחר כך שמענו תקליט חדש במערכת פוליופנית. הצלילים נשמעים כיוצאים מכל מקום בתוך הקיר. ודאי עולה הון תועפות, וחסר טעם. וגם התקליט, כוכב חדש ששכחתי מה שמו, רעשני מדי, לטעמי. אבל הוא הפעיל את המזגן והישויוני תמונות מחזור וצחקנו, והיה מצב-רוח טוב.

אחר כך היקשתי קצת על הפסנתר, אילתורים. אף פעם לא ניגנתי לפי תווים, אני יוצא מן הדף ורתן לאצבעות להשתולל על המנענעים, כפי רצונם. יוצאים דברים מצחיקים. לפעמים אני שומע את קול חילחול המים בערוגה, עם הריח עם הכול, בגן של מגדה. או גשר השרשרות והצמיגים בגינה שמאחורי קפה מילנו, מול הפגודה של האיש הצוחק.

דורון קילקל, כמו תמיד. הוא הצמיד נייר דק למסרק והוציא קול של קלרינט. הפסקתי, וירדנו לגילגול שטיח. עייף, שמתי את ראשי על בירכיה של דנה. דורון קרא לשקט, הכריז פעמיים שקט, שקט, אבל לא הינחנו לו, יהלי ואני. ידענו שדורון בסוף יקלקל לנו את השעה הזאת עם משהו "חשוב", לא הועיל לו הקלרינט המאולתר. יהלי איים שישבור לו את השיניים, למסרק.

אבל דנה, פתאום, נתנה בי את שתי העיניים היפות ביותר שיש לה, עם מבט הצביה הנפחדת ("אתה בעצמך אשם. ויתרת עליי יותר מדי בקלות"). והחזרתי לה מבט של מקבל עליי את ביש גורלי (למעשה, שמח, שדורון "לקח אותה" ממני - זה הקל עלי באימשהו אופן, לבוא אליה), והרמתי את ידי אל ראשי בצורת הצדעה צבאית ("ממילא עוד מעט אני מתגייס") - כאשר דורון צילצל במצילה יפאנית שהשתלשלה מן התקרה והודיע: "תשמעו. אתם משתמטים".

דורון, כמו יהלי, כבר היה אחרי השירות הצבאי. וזה מזכיר לי שאני לפני השירות. ואני לא יכול לחשוב על זה, בלי שגיל יקפוץ לי לתוך התודעה, כמו הצצה במוות.

אני חושב שאצלי התחיל הכול מוקדם מדי. עוד לפני גיל. מאיר הרציג נופל ליד העץ. פעם ראיתי כלב אוכל מתוך בטן של חמור. זה היה אחרי המלחמה, יצאתי עם ההורים לכיוון התעלה, לראות את המקום בו נפל גיל. אבא סימן במפות. הוא השתמש במצפן, מישקפת וסרגל-חישוב. לא ראיתי שהוא מוצא אותי בעזרת מצפן מישקפת וסרגל-חישוב, כשהייתי מעלים את עצמי. אחת התחבולות שהימצאתי, כאשר, לבד בלילות, חרד ונפחד עד קצה האצבעות (ההורים יצאו לאירועים חברתיים) הייתי מתכרבל מתחת לשמיכה ועושה את עצמי בלתי נראה, בלתי קיים. כשישבו, אם ישוּבו, כבר לא ימצאו אותי, אפילו עם מצפן ומישקפת. המחשבה המתוקה הזאת היתה מביאה לי שקט, ושינה.

במחשבה לאחור, זה כמו לטבול בנהר ללא גדות.

יהלי הכריז: "נירפים אתם! קומו!" הוא דיבר כמשתעשע. וזה העלה את חמתו של דורון, שהיה, אני חושב, פעיל, אולי רק רשום, בתנועת שלום עכשיו. הוא הטיל כרית ביהלי וכרית בי (על דנה פסח): "צריך לזוז, אם רוצים להגיע להפגנה". הוא חטף ברד של כריות. "אתה מגרש אותנו", ניסיתי להציל. דווקא עכשיו בא לי לטמון את ראשי בבטנה של דנה. וכך עשיתי, לא היה איכפת לי לחולל שערוריה קטנה. "תפסיק", לחשה דנה. "יהיו שם כולם", אמר יהלי. יהלי תמיד מוכן, לנסוע. לצאת, לנסות איזה דבר חדש.

כמה מטרים זה הטווח האמיתי של חיי. כמו חתול

תמיד נדמה לו שיגלה איזה דבר חדש. כמעט התנדב לסיירת הירוקה. אין לו שום דבר נגד הבדואים עם העיזים שלהם, אבל "צריך לצאת מהצנחה". כמובן, הוא לא יצא, סתם עשה גלים. כולם הוכיחו אותו. אף פעם לא חשב על כך ברצינות. יותר מדי אהב את העיר, בעצם. הוא אהב אותנו.

"אל תהיה מגוחך", אמרתי.

"אני הולך", אמר דורון. הוא החליף מיכנסיים. הוא יוצא בג'ינס הכי מסריחים, הכי זרוקים שיש לו. דנה לבשה מיכנסי שארווארי מתנפחים. לתחת הקטן והחמוד שלה זה עוול זועק. שיילך, חשבת. הייתי מוכן להישאר כאן עם דנה, להתפשט ולעשות עימה מיקלעת. הפגנות, זה לא בדיוק הדבר שחסר לי. התחלתי להרגיש התכווצות קלה בחזה וזה הכניס אותי לפאניקה.

יהלי אמר: "בוא". האם הושיט לי יד - כמעט - אבל החזיר אותה. אני חושב שהוא פוחד לנגוע בידי. מאז הביקור בדורמיציון, הוא פוחד לנגוע בידי. רציתי לנגוע בידו - די לנגוע במחשבה הזאת, כדי לשמוע את הפעמון הכבד שהוא מן המיגדל ניתן עלי.

הלחץ בחזה נסוג. יכולנו להיות שלישיה נהדרת, שנינו עם דנה, קלועים ביחד. מחשבה פראית. בהודו, באחד המיקדשים, עובדים כך איזה אלוהים שבדו להם. לחשוב שמראה מטורף זה, הוא הדבר היחיד שחוצץ ביני לבין העניין הטפל וההמוני הוא בכיכר, כמו שוק, אבל בלי דלפקים ובלוי סחורה ובלוי ריחות, אבל עם רמקולים יורקי קולות! לפעמים אני נמשך למקומות כאלה. מבחיל.

בקיצור, הייתי בפאניקה. אמרתי ליהלי, אל תכניס אותי ללחץ. השתדלתי לא להישמע רציני, כדי שלא אצטרך להסביר. התחלתי לצעוד בין הכריות והכורסות, כמו איזה חיה בין הסורגים. ושכבתי על הבטן מכסה את ראשי בכריות. הר של כריות. ביקשתי מדנה שתוסיף עוד. יכולתי לשמוע את המהומה מן הכיכר, למרות שהיינו מרחק רב משם. חיכיתי. ידעתי, רק תגיע המהומה לשיא מסוים, ישתרר שקט נפלא.

"יודעים" - אמר דורון, וחבש את קאסטה הפגנות שלו - זקן קצר היה לו משלו (מה שעשה אותו דומה למשהו: כנר על הגג רבולוציונר מראשית המאה) - "שאתה אינדיווידואליסט. אבל להתגדר בזה -"

זה הרג אותי. ניסיתי לטעון שאני לא מתגנדר. דיברתי ברצינות, וזה נשמע מגוחך. יהלי צחק, למישבתי כמובן, צחוק טוב-לב. עכשיו ידע, שאלך עימו. אף פעם לא חשבת על כך מהזווית הזאת, שאולי אני עושה את הפינוק הפרטי שלי לאידיאולוגיה. זה דחה אותי, אפילו המלה. הייתי במילכוד. צריך הייתי לומר משהו כדי להצדיק את העובדה שנתתי את עצמי שיאסרו אותי אליהם, שרציתי לקבור את עצמי תחת הר של כריות קטיפה. בעצם, פחדתי להישאר לבד. בתוך הוולוו החדש של דורון, עוד המשכתי לטעון את טיעוני, כמו איזה אסיר שכבר נידון בין שני שוטרים בדרכו אל הכלא, והוא עוד צועק ומיילל ונשבע שזה לא הוא, שהוא חף מפשע, שהוא לא מבין איך זה קרה, שהוא איבד את השליטה על עצמו.

אמרתי, מה יש לי איתם. אני פוגש אותם בפונדקים ברחוב ירמיהו ובירודי הסירה. ובסינמטק. ובמסיבות. אני צריך ללכת להפגנות כדי לפגוש אותם? חבר'ה נחמדים, מה חסר להם, מפגינים, נהדר, מי נגד שלום. מצלמים לטלוויזיה. והכול נקי. הנוער הלבן והטוב. אפילו השוטרים, שרובם בעלי מראה "שזוף" כמו שכתוב בעיתונים, פוחדים להסתבך: זה בנו של מנכ"ל. וזה בנו של פרופסור. אני אוהב אתכם כמו את עצמי! אחיי אתם!

*

רטנתי כל הדרך. זה היה נחמד. אמרתי מה שכולם ידעו, הפגנות ומחאות היו לנו צורה של בידור. מספרים על המיליארדר טד יוז, שהסיפוק הכי גדול שלו היה לרדת לשוק ולהתמקח על מלפפון. אני לא יודע למה נזכרתי בזה. זה היה די גועלי, כל ההשתפכות הזאת של השכונות היפות לכיכר, תילבושת כמעט אחידה: ג'ינס משופשף, נעלי-ספורט לבנים עם רצועות כחולות וחולצות שק או טי שירטס עם הדפסי סיסמאות באותיות גדולות באדום. על השדיים של הבחורות האותיות קפצו, כאמרות שלום שלום. כמעט האמנתי להם. ליגלגתי ברצינות. זה לא רציני, צחק יהלי. תמיד, אחרי ההתלהבות הראשונית, הוא לובש צחוק עגום ואומר, זה לא רציני. תמיד מוכן, כבר מוכן, לנסות משהו חדש. אני מקנא בו. אני יודע שהוא רוצה לנגוע בידי.

אבל הסכמתי איתו שאנחנו לא רציניים. הנה, מכריזים שיוסרנו לשרת בשטחים. אחרי שמגיסיים לא שומעים עליהם. פשוט לא מוכנים לשלם את המחיר. מה יגידו אבא אמא. עתליה על הבמה. היא דיברה בלחש, והכול הקשיבו. לידי, אחת, הפסיקה פציחת שקד בין השיניים ונשארה עם פה פעור. צחקתי בקול. היא הסתכלה, לא חשוב. מה יש בה באשה הזאת, שעומדת לה על הבמה בלי תנועה ואומרת לתוך המיקרופון בקול מונוטוני את המילים הנדושות ביותר, והכול מקשיבים. על ראשה כומתה קטנה, והיא מרברת כאילו אלה בדיוק המילים. לא פחות ולא יותר.

שכנתי, לבסוף, בכליזאת פיצחה את השקד, והסתכלה עליי. אולי הרגישה שעתליה מסתכלת באותו כיוון – אליי. אחרי הופעה כזאת הייתי בא אליה, ושותק, כמחכה למשהו מיוחד. אולי חשבתי, סתם מחשבה טיפשית, שלידה אפצח איזו אמת. כמוכן, זה לא קורה. אני טומן את שתי ידיי, אחת בין שדיה והשניה בין שפתי הפות, וקופא מתשוקה. כאן אני מוגן, אולי יותר מבכל מקום אחר, מפני הלחץ המרוקן בחזה. כמו בילדותי. בין ענפי העץ בגן של מגדה.

"יו", אמרה. היא רטטה לידי. ראיתי שהיא רוצה לומר לי דבר-אהבה. שמתי אצבע על שפתיה ואמרתי: "לא".

אחר כך, שוב, ליד הדלת: "יו". היא קראה לי "יו" כדי להדגיש אינטימיות. כבר עמדנו ליד הדלת. ושוב אמרתי "לא".

היא חייכה. היא לא בעסה.

"לא תיפגע?"

"תלוי מה תגידו".

"אתה אף פעם לא משתולל?"

"בטח. לא יודע. לא חשבתי. טוב לי. אני די חופשי. אין טענות, טוב לי".

נטמעתי בקהל כדי לצאת מעיניה. הייתי עייף. לא היבנתי מה עושים כאן כל כך הרבה אנשים. כמו לפעמים, בחלום, הרבה אנשים עוברים לכאן ולכאן, ואתה לא יודע למה. ישבתי על מעקה המזרקה. זה היה מייגע, כל העניין. הצטערתי שהתפתיתי. השתדלתי לא לראות פנים מוכרות. דורון ודנה, יד ביד, ממש החליקו על פניי, אני חושב שחיפשו אותי. ואולי אני סתם מחניף לעצמי. בעצם לא איכפת לי. המזרקה, המים המלוכלכים, כל מיני טינופת צפו במים, וגם עננים, והתחלה של חושך. וצילי אדם עם הרבה חום מלוכלך, כמו דבש קרוש. תפס אותי חשק – אבל לא השתגעתי לזה – לקפוץ למים, לרחוץ בתוך הטינופת – היתה בכך הבטחה. איזו, לא אדע. יש כל מיני עדנים בעולם. די לחשוב שאני מוקף מכל צד ערימות אנשים, זרמים, עוקפים אותי, נחצים עליי, ואני כאילו נדרש כל הזמן להעמיד כנגדם פנים, איזה פנים, עליי להחליט, עליי לדעת איזה פנים, ולא – יבלעו אותי. די לחשוב על כך כדי שאתחלחל.

בקיצור, הייתי בתוך אותו דבר שידעתי עליו מקריאה: אגורפוביה. למזלי, מצאתי לי עיסוק ראוי: אשה אחת, זקנה מאוד עם שתי חבילות, אחת עם סודורים והשניה עם ספרים ("מסות" למונטסקייה), שאולי באה לכאן להחיות עצמות בלות, אבל הקהל החל לדחוף אותה, חוצה, מהפנים לצד, מהצד לקצה, אותה ואת שתי החבילות, והיא החלה לאבד שיווי משקל. הלכתי אחריה זמְימה כמו נושא כלים עם שתי החבילות שלה על ידי, נמשך אחריה, ומדי פעם מתכופף אינסטינקטיבית שלא יראו אותי. דבר זה, אני יודע, אינו מעיד על רוח אמיצה במיוחד. כמה צעירים משכונת התקוה הצילו את המצב. בשיא השמחה, המיקרופונים שרו בעוז, הם באו במעילי־רוח שחורים נוצצים ועם שלט־עץ מרוח אותיות גדולות בורחות לכל הכיוונים: תחזרו לאפקה וסביון! את מעילי־הרוח הנוצצים לבשו על חזות חשופים. זה היה זול ויפה. כמעט גס. צעירים יפים ניסו להסביר, לפקוח את עיניהם. צעירות נרגשות ממש טילטלו עליהם את שדיהן במאמץ שיכנוע כן מכל הלב, דבר שהתקבל עלידיהם ברצון, אף הרכינו את השלט. ליוו אותם אופנועים. אלה באו בזעם אמיתי וטיאטאו את האנשים בקצוות. מישהו קרא "פאשיסטיסו!" - ראיתי את בנימין קדישזון כשהוא מחזיק במישקפיו שלא ייפלו. הוא נראה נפחד, ממש מבועת. עיניו נראו גדולות מעדשות המישקפיים. האיש הזה משעשע אותי. יש בו משהו שהייתי מוכן לקרוא לו לב. הלכתי הביתה ונהניתי מכל חלוץ־ראווה ומכל חתיכת ליכלוך בדרך.

מיכאל רורברגר: צילום